

Ieder kind
blijvend
veilig!

Samen doen wat nodig is

augustus 2019

Voorwoord

Jeugdbescherming west heeft als missie *ieder kind blijvend veilig* te laten opgroeien. Per jaar begeleiden wij 2900 gezinnen om dit te realiseren. Dat kunnen we niet zonder het gezin en niet zonder onze netwerkpartners. Alleen door onze krachten te bundelen, kan een blijvend resultaat behaald worden. Wij zijn nu drie jaar op weg in een intensief leerproces om onze ambitie nog beter waar te maken. In ons veranderproces zien we vier wezenlijke veranderingen.

Een heldere scheiding tussen de acute en structurele veiligheid

Wij zetten veel scherper in op het vanaf dag één wegnemen en weghouden van ernstige en acute bedreigingen op de veiligheid van het kind door met het gezin een veiligheidsplan op te stellen. Om vervolgens met het gezin in relatieve rust aan de blijvende veiligheid te werken vanuit een veranderplan. We nemen het gezin als uitgangspunt, in plaats van alleen het (aangemelde) kind.

Planmatig en gefaseerde werkwijze

Dit helpt ons om van het bestrijden van het symptoom naar veranderen van het patroon te werken. De vragen die we ons zoal stellen zijn: 'Wat zorgt ervoor dat de problemen terugkomen?', 'Wat is realistisch veranderbaar en wat moet blijvend worden gecompenseerd?', 'Welke hulp heeft het gezin nodig bij het realiseren van de doelen vanuit het eigen netwerk en de hulpverlening?'.

Samenwerken met het gezin vanuit de relationele focus

Om de blijvende veiligheid te realiseren, moeten we bepaalde gezinspatronen, soms over generaties heen, doorbreken. In het gezin ligt namelijk niet alleen het probleem, maar vaak ook de oplossing. Hoe kunnen wij samen met het gezin het patroon veranderen in plaats van de bestaande relaties proberen te veranderen? Dit noemen wij werken vanuit de relationele focus aan de hand van Functional Family Parole. Door te erkennen en te respecteren dat ook ouders die een situatie hebben gecreëerd waarin de veiligheid van hun kinderen in het geding is, dit in de kern niet willen. We gaan daarbij uit van de kansen en mogelijkheden van het kind of de kinderen, hun ouders en de omgeving.

Het belang van de samenwerking van onze netwerkpartners

Onze gezinsgerichte werkwijze heeft als doel dat tijdens en na de begeleiding door de jeugdbeschermer het gezin (toekomstige) problemen met of zonder hulp aankan. Als de blijvende veiligheid weer 'goed genoeg' is en we goed hebben geborgd wat te doen bij een mogelijke terugval, is onze opdracht volbracht. We zijn een passant en organiseren met onze netwerkpartners op maat gesneden, op krachten gebaseerde en doelgerichte zorg om te voldoen aan de uiteenlopende behoeften van kinderen en gezinnen.

Inmiddels beseffen we dat dit geen eindigend traject is, maar een doorlopend leerproces. We kunnen dit alleen met vakbekwame professionals, die dit werk dag in dag uit willen doen. We hebben een grote maatschappelijke opdracht om hen te behouden, op te leiden en de ruimte en tijd te geven om dit mooie en zware werk te doen. We danken Jeugdbescherming Regio Amsterdam en Mirjam Coret (Efexis) voor hun deskundigheid en eindeloze inspiratie. We danken ook ProJuventute voor hun essentiële steun, waardoor wij de middelen hebben kunnen inzetten om deze verandering te realiseren.

Met dit boekje delen we graag waar we nu zijn, beseffend dat dit een tussenstation is en we onze manier van werken blijvend zullen verdiepen en aanscherpen.

Raad van Bestuur Jeugdbescherming west,
Astrid Rotering en Joost van der Hulst

Inhoudsopgave

1. Onze missie	5
2. Onze visie	5
3. Gezinsgerichte aanpak	8
4. Planmatige en gefaseerde aanpak	10
5. Waarborgen van acute en blijvende veiligheid	19
6. Samenwerken met het gezin vanuit de relationele focus	25
7. Samenwerken met netwerkpartners	27
Bijlage De uitgangspunten van de werkwijze in negen principes	41

1. Onze missie

Ieder kind blijvend veilig, dat is onze opdracht. Wij doen dat 7 x 24 uur voor kinderen in de meest complexe situaties. Onze interventie richt zich op het creëren van een duurzaam veilige basis voor het kind. Door goed samen te werken met het kind, de ouders, hun netwerk en de betrokken hulpverleners doorbreken we bestaande problematische gezinspatronen. Wij werken methodisch en leren en reflecteren doorlopend op ons handelen.

2. Onze visie

Kinderen moeten veilig kunnen opgroeien en zich ontwikkelen en als er sprake is (geweest) van crimineel gedrag van het kind, zorgen wij ervoor dat nieuw crimineel gedrag voorkomen wordt. Wij bouwen met het kind, de ouders, het netwerk en de betrokken professionals aan duurzame veiligheid door het maken van veiligheidsafspraken, altijd vanuit een *gezinsgericht perspectief*. Dat betekent dat wij goed kijken naar het hele gezin en daarbij gezinspatronen samen analyseren, aanpakken en doorbreken.

Om een duurzaam veilige basis te bereiken monitoren wij de veiligheid voortdurend. Wij hebben specifiek aandacht voor het herkennen van seksueel misbruik, het effectief interveniëren bij complexe scheidingen en het borgen van cliëntparticipatie. We zetten onze expertise in om *maximaal waardewerk* te verrichten en verspilling te voorkomen. Onder waardewerk verstaan we alles wat bijdraagt aan de blijvende veiligheid van het kind.

Wij zijn een onderdeel van de veiligheidsketen en werken samen met de wijk- en jeugdteams. We vinden het voor de borging van de veiligheid belangrijk dat het jeugdteam als procesregisseur voor het geheel betrokken blijft tijdens onze interventie. Wij delen onze expertise actief zodat we gezamenlijk op tijd zicht hebben op de veiligheid van kinderen en escalaties voorkomen worden. Daarnaast adviseren wij de

gemeenten over passend zorgaanbod. Dat doen wij vanuit de overtuiging dat door vroeg ingrijpen met de juiste interventie onveilige situaties voor kinderen voorkomen worden.

Onze jeugdbeschermers doen betekenisvol en intensief werk. Zij moeten zich veilig en vitaal voelen bij het uitvoeren van hun werk. Daarom zorgen wij voor *optimale ondersteuning*, begeleiding, opleidingen, tijd voor reflectie en beschikbaarheid van specialistische expertise.

Het is onze ambitie om te werken met meerjarige *inhoudelijke en financiële afspraken* met de gemeenten waar wij nu actief zijn.

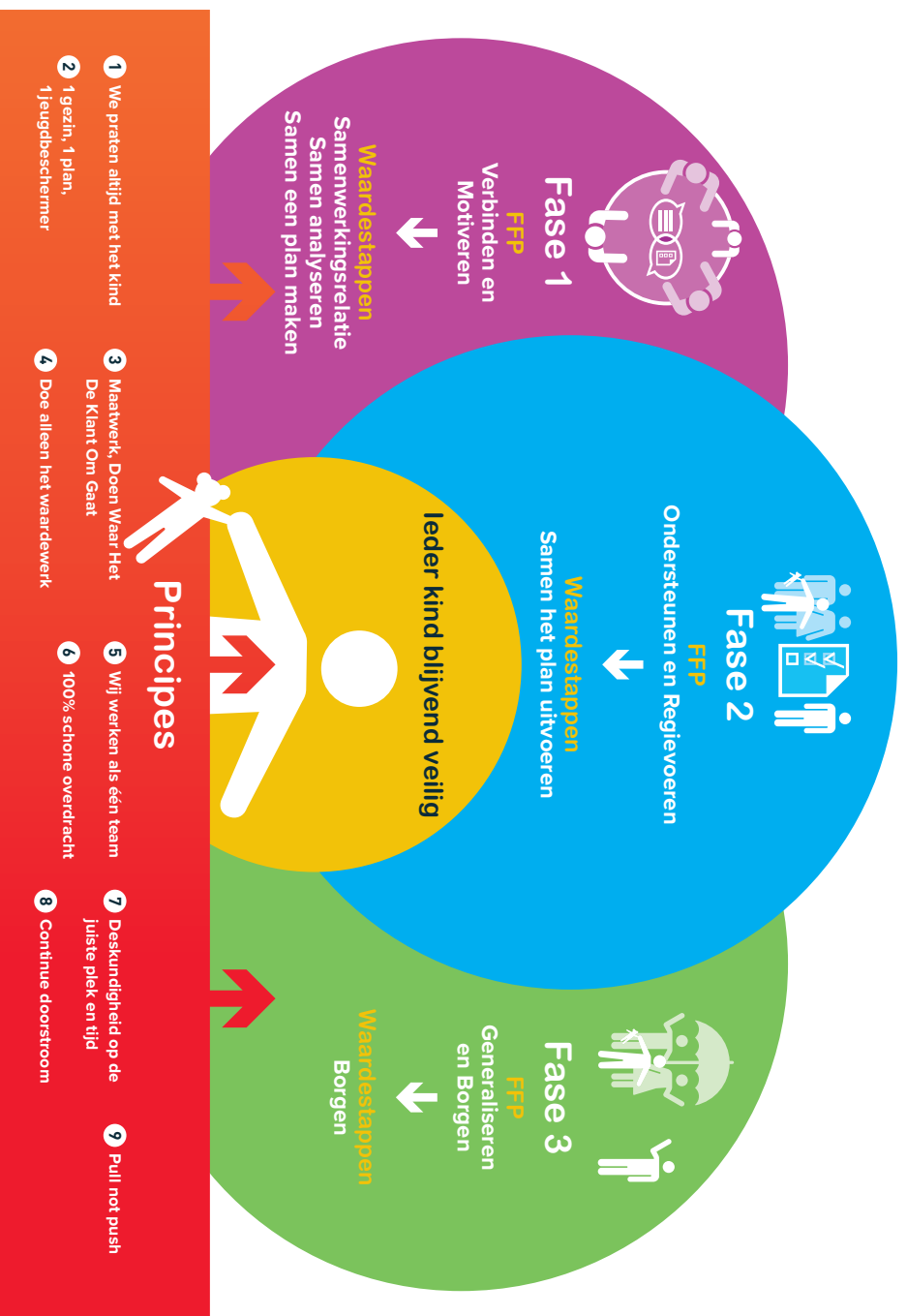

3. Gezinsgerichte aanpak

De Gezinsgerichte Aanpak (GGA) is onze werkwijze voor case-management ten behoeve van gezinnen waar kinderen onveilig opgroeien en waarvan de ouders niet kunnen of (nog) niet willen veranderen, ongeacht of er sprake is van een jeugdbeschermings- of jeugdreclasseringsmaatregel of preventieve inzet. Binnen de GGA werkt de jeugdbeschermer altijd met Functional Family Parole (FFP).

Als Gecertificeerde Instelling (GI) hebben we continu zicht op de veiligheid van de kinderen en handelen we in geval van onveiligheid. We gaan daarbij uit van de kansen en mogelijkheden van kind(eren) en hun ouders en omgeving. We gaan samen met het kind of de kinderen, ouders/verzorgers en andere belangrijke systeemleden na wat er aan de hand is, wat de onderliggende patronen zijn en welke zorg en hulp nodig is om de veiligheid van kinderen blijvend te waarborgen. We schrijven dit op in een gezinsplan. Wij hebben tijdelijk bemoeienis, zo lang als nodig is en zo kort als mogelijk is. We dragen over op het moment dat het patroon is doorbroken en de verandering is geborgd, zodat de acute veiligheid van de kinderen ook in de toekomst niet weer in het geding komt. Dit noemen we blijvend veilig. De gezinsgerichte aanpak vraagt vakmanschap van de jeugdbeschermer wat betreft de wijze waarop hij het contact met het gezin maakt en onderhoudt en met het gezin werkt aan het permanent verbeteren van de veiligheidssituatie van de kinderen.

Onze werkwijze hebben we samengevat in het hiernaast afgebeelde plaatje. In het volgende hoofdstuk wordt onze planmatige en gefaseerde werkwijze nader toegelicht; de negen principes staan in de bijlage verder uitgewerkt.

4. Planmatige en gefaseerde aanpak

Het werken met het gezin, hun netwerk, de betrokken hulpverlening en andere professionals is dynamisch en complex. Om de doelstelling te kunnen realiseren is het van belang om *gefaseerd* met het gezin en het (professionele) netwerk te werken. Om de bedoeling '*ieder kind blijvend veilig*' te realiseren en om de focus te behouden op wat wezenlijk is in het realiseren van de gewenste verandering, helpt het om de fases planmatig te doorlopen. De verschillende fases hebben specifieke doelen.

Fase 1 Verbinden en motiveren

- Direct inschatten van de veiligheidssituatie
- Vergroten van de veiligheid
- Verminderen van negativiteit
- Vergroten van de hoop
- Opbouwen van de samenwerkingsrelatie
- Informeel netwerk in beeld brengen
- Samen met gezin een plan maken

Met ondersteuning van de jeugdbeschermer ontwikkelt het hele gezin(systeem) in deze fase een gezinsplan waar ze allemaal achter staan.

De contactfrequentie met het gezin, het informele netwerk en de betrokken professionals is hoog en intensief. Ook gaan we zo snel mogelijk, maar uiterlijk binnen een week na aanmelding op huisbezoek. In dit eerste gesprek met het gezin benoemen we concreet wat de onveiligheid is en dat de onveiligheid de aanleiding is dat we bij hen zijn. Ook leggen we uit wat het gedrag van de ouders betekent voor de (on)veiligheid van het kind of de kinderen en andersom. We doen dit op een dusdanige transparante en respectvolle manier dat het hele systeem de onveiligheid kan erkennen en gemotiveerd wordt om hier ook verandering in te gaan aanbrengen.

We maken direct een inschatting van de veiligheid, stabiliseren de situatie, verminderen negativiteit en beschuldigingen en verwerven inzicht in 'hoe het werkt' in het gezin. Het kind wordt alleen gesproken.

We werken systeemgericht en hebben een relationele focus. We richten ons op de onderlinge verhoudingen. Vanuit een open en verbindende houding erkennen we ieder in zijn of haar standpunt, zonder deze gelijk te geven. We kiezen dus nadrukkelijk geen partij en geven iedereen het gevoel 'er te zijn voor hen allemaal' met als gedeeld doel de blijvende veiligheid van de kinderen. Wanneer een kind wordt aangemeld, kijken we naar alle leden van het gezin en niet alleen naar het aangemelde kind. Dit doen we omdat we kijken naar het gezinspatroon waarin het aangemelde kind en de andere kinderen opgroeien.

De jeugdbeschermer heeft intensief contact met het gezin om de zorgen en krachten in kaart te brengen en te bespreken met het gezin. We motiveren hen door te erkennen en inzicht te geven in het feit dat zij gezamenlijk de verandering kunnen bereiken.

We vinden oplossingen om een veilige basis voor het kind/de kinderen in het gezin te creëren - waar nodig met hulp en steun vanuit het netwerk en professionele zorg. De patronen en thema's binnen het gezin zijn leidend in de overwegingen bij de te kiezen hulp (interventies).

Fase 2 Ondersteunen en regie voeren

- Samen het plan uitvoeren
- Wegnemen van barrières
- Verminderen van risicofactoren
- Ondersteunen van het (in)formeel netwerk bij het realiseren van de doelen

De jeugdbeschermer zet hulpverlening in die samen met het gezin aan de slag gaat met het doorbreken van de instandhoudende factoren en het doorbreken van gezinspatronen. De contactfrequentie is in deze fase lager dan het wekelijkse contact in fase 1 (tenzij de veiligheid of de motivatie afneemt).

De nadruk ligt op het versterken van de krachten. De patronen en thema's binnen het gezin zijn dus leidend in de overwegingen bij de te kiezen hulp/interventies. Die interventies moeten leiden tot het realiseren van de haalbare eindsituatie: blijvende veiligheid voor de kinderen.

In deze fase oefent en leert het gezin om de veranderingen vast te houden. De jeugdbeschermer voert de regie, dat wil zeggen ziet erop toe dat afspraken worden nagekomen en houdt in de gaten of de ingezette hulp daadwerkelijk tot de gewenste ontwikkeling leidt. Daartoe organiseren we regelmatig (formeel en informeel) netwerk-bijeenkomsten met de betrokken hulpverleners en het gezin. Onze centrale vraag is: wat heeft dit kind nodig?

Hoe dit overleg in de praktijk wordt vormgegeven, wat de agenda is en wie dit voorziet, kan per situatie verschillen. Uitgangspunt is een open en transparante planmatige samenwerking met heldere concrete afspraken en monitoring of het lukt dit te realiseren.

Het sociale en professionele netwerk nodigen we zoveel mogelijk in één en hetzelfde overleg (netwerkbijeenkomst) aan tafel uit. In die situaties waar mogelijk een verschil van inzicht is tussen professionals, er wachtlijsten zijn of andere praktische belemmeringen, kan tussen professionals onderling afstemming nodig zijn buiten het gezamenlijke netwerkoverleg om. We proberen tijdens het gezamenlijke netwerkoverleg de zaken die wezenlijk zijn in alle openheid met elkaar te bespreken.

Bij terugval, bijvoorbeeld in weerstand of negativiteit, werkt de jeugdbeschermer aan de motivatie. Bij stagnatie zoekt Jeugdbescherming west naar andere oplossingen of grijpen we in (schalen op). Zo wordt passende hulp tijdig gerealiseerd en wordt altijd maatwerk geboden.

Na elk contact of belangrijk moment wordt de veiligheid door middel van een schaalvraag van 1 tot 10 gewogen. Aan de hand van deze schaalvraag wordt het gesprek gevoerd in welke mate het kind of de kinderen veilig zijn. Dit gesprek kan op verschillende plekken plaatsvinden: in de interne casuïstiekbespreking, in het gesprek met het gezin

of op een netwerkbijeenkomst met samenwerkingspartners uit andere instellingen. Deze scores worden vastgelegd.

In deze fase voert de jeugdbeschermer de regie ten aanzien van de gezamenlijk opgestelde doelen in het gezinsplan. In het zoeken naar passend zorgaanbod, financiële hulpverlening en dergelijke blijft het jeugdteam betrokken om dit binnen de eigen gemeente te realiseren.

Fase 3 Generaliseren en borgen

- Oefenen met geleerde (generaliseren)
- Afspraken over continuering hulpverlening
- Afspraken over borging

Wanneer het gezin samen met de hulpverlening patronen die de veiligheid van het kind in het geding brengen heeft doorbroken, begint de borgingsfase waarin we de voorwaarden scheppen om de veranderingen te bestendigen en het gezin het geleerde ook in andere situaties kan toepassen. De contactfrequentie is in deze fase weer hoger (wekelijks contact).

In deze fase maken we afspraken met het gezin en het (professionele) netwerk over hoe het systeem de veiligheid en deze veranderingen kan behouden, wat de signalen van terugval zijn en wat zij kunnen doen wanneer deze optreden.

Met ondersteuning van het lokaal team kan het gezin het geleerde verder uitbouwen en in andere situaties toepassen. Het gezin kan tegenslagen opvangen en deze zelf oplossen, zodat de veiligheid van de jeugdige(n) gewaarborgd blijft. Je maakt afspraken over hoe de nodige hulp wordt voortgezet en wie vanuit het jeugdteam dit bewaakt en mogelijk blijft maken. Tevens worden afspraken gemaakt wat het plan is als er sprake mocht zijn van een terugval en wie dan ingrijpt en op welke wijze. Dit kunnen zowel mensen uit het professionele als uit het informele netwerk zijn. De veiligheid van het kind of de kinderen wordt zo blijvend verbeterd.

Hoezo planning? Een dag uit het leven van een jeugdbeschermer...

Vanmorgen nam ik al rijdend naar kantoor in gedachten mijn dag door. Ik was twee dagen vrij geweest en verwachtte dat mijn mailbox vol zou zitten. Op mijn laatste werkdag had ik mijn zorgen over de vijftienjarige Anne voor mijn collega's op de mail gezet. Anne spijbelt veel en accepteert geen enkel gezag van haar moeder. Ik hoop dat zij dit weekend goed zijn doorgekomen.

Veel e-mails

Mijn mailbox blijkt bijna ontploft door een stuwmeer aan verwijtende e-mails van een ouderpaar dat zich in een complexe scheiding bevindt. De afspraak is dat ik bij hun e-mails in de CC sta, zodat ik op de hoogte blijf van wat er speelt. Dit weekend is bij de overdracht van de ene naar de andere ouder blijkbaar veel gebeurd. Beide ouders vinden dat ik de ander tot de orde moet roepen. Ik wil echt even goed nadenken over hoe ik hier het beste op kan reageren en zet dit op mijn 'to-do'-lijst. Gelukkig vind ik ook een positief mailtje van mijn leidinggevende. Haar op- en aanmerkingen op mijn evaluatie op basis waarvan ik de kinder-rechter om een verlenging van een ondertoezichtstelling wil vragen, zijn zo verwerkt. De situatie thuis is ook echt nog niet goed genoeg.

Overleg met collega's

Om tien uur start de casuïstiekbespreking met mijn basisteam. We hebben een plan van aanpak gemaakt hoe ik samen met de moeder en Anne, de spijbelende en opstandige dochter en hun beperkte netwerk plannen en afspraken kan maken. Ik ben op zoek naar een werkrelatie waarbij we een gezamenlijke kijk op een probleem krijgen en het eens worden over mogelijke oplossingen. We hebben onder andere gesproken over dat moeder door haar eigen trauma een dwangmatige manier van opvoeden heeft. Daar wil ik het over mogen hebben, zodat niet alles op 'haar probleemkind' wordt geprojecteerd, een kind met een licht verstandelijke beperking. Dit betekent dat het even duurt voor

iets bij haar binnenkomt en nog langer voor het is verwerkt. Dus moet moeder vaak iets 'tig' keer zeggen. Daar heeft ze over het algemeen het geduld niet voor, waardoor Anne overvraagd wordt of het verwijt krijgt dat ze niet luistert.

Na de casuïstiekbespreking met mijn team, spar ik nog heel even met de gedragswetenschapper over de situatie van Saïd waar ik vorige week kennis mee heb gemaakt. Nou ja, eigenlijk vooral met zijn grootouders, want Saïd is drie jaar oud, maar woont al twee jaar bij zijn grootouders. Ik wil dit volgende week inbrengen en loop met haar nog even na wat ik hiervoor nog aan informatie boven water moet krijgen. Over een uur heb ik een begeleid bezoek en daarna wil ik bij Anne langs.

Een groene Ferrari

Tijdens het begeleid bezoek van de achtjarige Maarten met zijn vader hebben we met elkaar gekleurd. Bij het afscheid geeft Maarten de kleurplaat, een Ferrari, aan zijn vader met de vraag of hij hem thuis op wil hangen. De vader antwoordt dat hij dat niet kan doen omdat de auto met groen is ingekleurd en Ferrari's nou eenmaal rood moeten zijn. Hij geeft de kleurplaat vervolgens terug aan Maarten die vervolgens flink tegen een stoel aantrapt. Ik zie het patroon van deze vader en zoon in een notendop terug: de vader kan vanuit zijn autisme niet over de groene Ferrari heenstappen en Maarten reageert vanuit zijn gevoel van afwijzing steeds agressiever. En de vader kan op deze emoties al helemaal niet aansluiten.

Op zoek naar een andere plek

De coördinator van de behandelgroep waar de zeventienjarige Dylan verblijft, heeft ondertussen gebeld. Of ik direct wil terugbellen. Dylan heeft tijdens de lunch een conflict gekregen en is enorm agressief geworden. Hij heeft een raam ingeslagen, meubilair gesloopt en een groepsleider bedreigd. Zelfs toen de politie erbij kwam, bedaarde hij niet. Op de groep zijn ze klaar met hem. Ze zijn bang voor hem en zijn groepsgenoten ook. Hij mag niet meer terug en of ik kan zorgen dat hij vandaag nog op een andere plek terecht kan. Alles is al ingezet,

ambulante hulp, open groepen, voorwaardes... er is al zoveel bedacht, maar niets is gelukt. Dylan heeft geen controle over zichzelf, kan niet omgaan met emoties zonder in een soort crisissituatie te belanden. Omgaan met regels en autoriteit vindt hij niet te doen. Dit roept een ongelofelijke woede in hem op. Keer op keer is hij weggestuurd, weg uit huis, weg van school, weg van de leefgroep. Iedere afwijzing vergroot zijn woede, een patroon dat al vanaf zijn jonge jeugd aanwezig is. Het is ook gemakkelijker om iemand op zijn 'buitenkant' te beoordelen, dan om iemand vanuit zijn 'binnenkant' te begrijpen. Zo lang we op Dylan zijn woede reageren met autoriteit, regels en straf, kan er niets veranderen en herhalen we het oude patroon.

Morgen wordt een heftige dag

Ik bel de vader van Dylan. De politie heeft hem om vier uur laten gaan. Er is geen andere plek en de vorige behandelgroep wil hem - ook na een telefoontje op managementniveau - niet terug. Thuis is op dit moment de enige oplossing, hoewel dit verre van ideaal is. De ouders staan niet echt te juichen. Ze voorzien dat het thuis ook weer snel mis zal gaan. Morgenochtend staat er een afspraak met de GZ-psycholoog gepland. De vraag is of zij instemt met een verzoek tot plaatsing in een gesloten jeugdzorginstelling. Als zij instemt, moet ik een verzoek doen bij de kinderrechter. En een bepaling schrijven voor de gemeente die de zorg moet financieren. En ik zal Dylan en zijn ouders moeten inlichten... Ik hoop dat hij daar met veel begeleiding aan zijn herstel kan gaan werken. Maar dat is morgen... Dat gaat een heftige dag worden.

Ik pak een banaan uit de fruitmand en ga naar de sportschool. En hoop dat ik daar mijn hoofd een beetje leeg krijg.

Annelies van der Meer, jeugdbeschermer

Natuurlijk zijn in verband met de privacy andere namen gebruikt in dit praktijkverhaal en zijn sommige omstandigheden in de casussen gewijzigd.

5. Waarborgen van acute en blijvende veiligheid

Wij starten altijd met het maken van een **veiligheidsplan** waarin we het waarborgen van de acute veiligheid van het kind of de kinderen vooropstellen¹. Het waarborgen van die acute veiligheid is een randvoorwaarde om met het gezin te kunnen gaan werken aan de blijvende veiligheid.

Acute veiligheid

Wij spreken van een acute veiligheidsbedreiging van de kinderen als in de voorliggende drie maanden zich de volgende situaties hebben voorgedaan:

- Fysieke mishandeling van het kind
- Acute ernstige psychische mishandeling van het kind
- Seksueel misbruik van het kind
- Ernstige verwaarlozing van het kind
- Psychiatrische problematiek van de opvoeders met een direct gevaar voor het kind
- Dreiging van ontvoering van het kind
- Dreiging van eerwraak
- Ernstige gedragsproblemen van het kind, waardoor het kind een gevaar voor zichzelf en/of de omgeving is
- Andere vormen van directe kind onveiligheid

Binnen vijf dagen maakt de jeugdbeschermer met het gezin een inschatting van de acute veiligheid in het gezin en stelt - in acute situaties - het kind of de kinderen meteen veilig. We nemen daarbij het gezin als uitgangspunt, in plaats van alleen het (aangemelde) kind. We ontdoen '(on)veiligheid' van zijn abstractie door met elkaar concreet te benoemen wat zich heeft voorgedaan.

¹ Dit doen wij aan de hand van de veiligheidstaxatie van de ARIJ.

We gaan na wie vanuit het eigen en het professionele netwerk kan ondersteunen om de veiligheid van de kinderen te vergroten. Het is belangrijk dat er voor ieder kind een vertrouwenspersoon is waar zij terecht kunnen met wat goed gaat en waar zij zich zorgen over maken. Dit kan een familielid zijn, maar ook een onderwijzer of een sportcoach.

We bespreken welk gedrag of welke omstandigheden die van essentieel belang zijn voor de acute veiligheid van de kinderen zich niet meer mogen voordoen (bodemeisen). Wij maken met het gezin en het (professionele) netwerk veiligheidsafspraken hoe deze te voorkomen en hoe we hier met elkaar zicht op houden. Binnen de veiligheidsafspraken wordt afgesproken wat de consequenties zijn als men zich niet aan een bodemeis houdt.

Het uitgangspunt is dat de jeugdbeschermer de acties inzet en de afspraken maakt die nodig zijn om de acute veiligheidsrisico's weg te nemen. Alle afspraken die hierover worden gemaakt leggen wij met het gezin en het betrokken (professionele) netwerk vast in een veiligheidsplan. Om vervolgens met het gezin te gaan werken aan de blijvende veiligheid. Omdat het waarborgen van de acute veiligheid een randvoorwaarde is om te kunnen werken aan de blijvende veiligheid, wordt het veiligheidsplan bijgewerkt als in de tijd de acute veiligheidsrisico's weer gaan spelen of als er mogelijk andere acute veiligheidsrisico's gaan spelen. Het proces van het nalopen van de situatie aan de hand van de veiligheidstaxatie van de ARIJ herhaalt zich omdat wij op de acute veiligheid van de kinderen geen concessies doen. Om deze reden monitoren we gedurende het gehele traject de acute veiligheid.

Schematisch ziet dat er als volgt uit:

Blijvende veiligheid

Nadat de acute veiligheid is gewaarborgd in het veiligheidsplan gaan wij met het gezin onderzoeken hoe de situatie is ontstaan en hoe deze met elkaar blijvend te doorbreken. Door aan te sluiten bij de krachten en bij wat het gezin nodig heeft, raakt het gezin gemotiveerd om samen de problemen aan te pakken en wordt de kans op terugval kleiner. Daarbij wordt getracht de negativiteit te verminderen en de hoop op verandering te vergroten.

Met het gezin zetten we alle informatie op een rijtje die hierop van invloed is geweest. We kijken daarin met het gezin naar alle leefgebieden die hierop van invloed zijn. Om vervolgens vanuit de samenwerkingsrelatie tot een gezamenlijke analyse van feiten en het

(h)erkennen van onderliggende gezinspatronen te komen dat moet worden doorbroken om ervoor te zorgen dat de situatie blijvend veilig voor het kind of de kinderen is. Binnen het gezinssysteem vinden we de diepere oorzaken die onveiligheid, problematiek en stagnatie in de ontwikkeling in stand houden. We bespreken met het gezin de onderliggende oorzaken van de huidige zorgen. Vervolgens wordt met het gezin besproken hoe oude patronen en zelfs intergenerationele (van generatie op generatie) problematiek doorbroken kan worden. We bepalen dan met het gezin wat er concreet moet veranderen en hoe de situatie er dan uitziet. Wat het gezin hierin zelf met hulp kan veranderen en wat mogelijk met blijvende hulp moet worden gecompenseerd. Dit noemen wij de haalbare eindsituatie.

Als met het gezin de haalbare eindsituatie is vastgesteld, vloeit daaruit voort aan welke doelen gewerkt moet worden om dit te realiseren. In gesprekken met de kinderen, ouders en in netwerkbijeenkomsten wordt de voortgang besproken wat betreft het realiseren van de haalbare eindsituatie².

De compenserende hulp in het gezin organiseren wij zoveel mogelijk met het netwerk van het gezin, maar als dat nodig is ook met professionele hulpverlening als dat ervoor kan zorgen dat de situatie daarmee voor het kind of de kinderen blijvend veilig is.

2 Bij het vaststellen van het patroon en de haalbare eindsituatie gebruiken wij de risicotaxatie van de ARIJ. Als er sprake is van een kind met een jeugdreclasseringsmaatregel gebruiken wij aanvullend het LIJ om het recidive-risico te taxeren. De risicotaxatie van de ARIJ, indien van toepassing aangevuld met het LIJ, helpt ons in het inschatten welke veiligheidsrisico's zich mogelijk in de toekomst kunnen herhalen, wat veranderbaar is en wat met hulp gecompenseerd moet blijven worden.

Al deze informatie leggen wij vast in het **veranderplan**, schematisch ziet dit er zo uit:

Als de haalbare eindsituatie is gerealiseerd, is het uitgangspunt dat de kinderen ook in de toekomst voldoende veilig kunnen zijn. Dan begint de borgingsfase waarin de voorwaarden en handvatten gerealiseerd worden die het gezin nodig heeft om de positieve ontwikkeling vast te houden. Zo is bij dreigende terugval duidelijk op wie het gezin een beroep kan doen.

6. Samenwerken met het gezin vanuit de relationele focus

De gezinsgerichte aanpak vraagt vakmanschap van de jeugdbeschermer wat betreft de wijze waarop hij het contact met het gezin maakt en onderhoudt en met het gezin werkt. Onze werkwijze gaat uit van een basishouding van respectvol zijn naar elkaar door het erkennen van individuele verschillen wat betreft cultuur, etniciteit en gezinsverbanden. De jeugdbeschermer is onbevooroordeeld, verbindend en richt zich op het opbouwen van een constructieve samenwerking met de jeugdige, de ouders en andere informeel en professioneel betrokkenen rondom het gezin.

In de praktijk betekent dit dat de jeugdbeschermer laat zien het gezin te willen begrijpen vanuit hun eigen standpunt, dat hij hun normen en waarden begrijpt, betrouwbaar en beschikbaar is. Het vergt vasthoudendheid van de jeugdbeschermer om het patroon te doorbreken en om het gedragen veranderplan ook uitgevoerd te krijgen. Door een transparante en duidelijke manier van communiceren over veiligheid met het hele systeem, blijft de verbinding behouden. We brengen alle problemen in kaart en daarmee de grootste stressfactoren voor jongeren/gezinnen (bijvoorbeeld schulden, verslaving, dreigende uithuiszetting of psychiatrie van ouders) omdat alleen als die aangepakt worden ouders weer betere opvoeders kunnen worden. We analyseren de oorzaken van het gedrag en zetten de hierbij passende interventies in, die de oorzaken van de onveiligheid zoveel mogelijk wegnemen. Tegelijkertijd gaat de jeugdbeschermer ook op zoek naar de beschermende factoren in het gezin en erkent en versterkt deze.

Functional Family Parole

Het veiligheidsplan, de analyse op het gezinspatroon om te komen tot de haalbare eindsituatie en het planmatig werken om dit te bewerkstelligen, geeft ons de focus op **wat** er moet gebeuren om de situatie zo te veranderen dat de kinderen blijvend veilig zijn. Met Functional

Family Parole³ (FFP) geven wij concreet invulling aan **hoe** wij de blijvende verandering met het gezin realiseren.

Relationele focus

Het inzicht in de relationele functies binnen het gezin en hun informele netwerk is een middel om de verhoudingen binnen het gezinssysteem te begrijpen. Binnen relationele functies onderscheidt FFP 'verbondenheid' en 'hiërarchie'. Gezinsleden hebben onderling verschillende relaties met elkaar, ze zijn op verschillende manieren met elkaar verbonden en hebben op verschillende manieren invloed op elkaar. Relationele functies zijn niet (eenvoudig) veranderbaar; niet goed of slecht; relatiespecifiek (een ouder kan verschillende relationele functies hebben naar verschillende kinderen; een jongere kan verschillende relationele functies hebben met elke ouder).

Dit inzicht helpt ons om:

- zelf in de situatie relationeel te denken;
- een andere betekenis te kunnen geven aan het gedrag van de gezinsleden;
- te matchen met het gezin, dat wil zeggen te bepalen hoe met het gezin om te gaan;
- de positie als jeugdbeschermer ten opzichte van het gezin te bepalen;
- te begrijpen hoe patronen zijn ontstaan om deze met het gezin te bespreken;
- te bezien hoe hulpverlening die het patroon kan doorbreken het beste kan aansluiten bij de behoeften van het gezin;
- te achterhalen hoe het gezinssysteem te motiveren is om met de benodigde hulp te starten en ervoor te zorgen dat het gezin aan de benodigde hulpverlening mee blijft doen.

FFP biedt ons vervolgens een scala aan mogelijke interventies en gesprekstechnieken om 'negativiteit' en beschuldigingen te verlagen, de hoop op verandering te vergroten en de betekenis van het gedrag naar elkaar toe in positieve zin te veranderen.

3 De Functional Family Parole Service (FFPS) is van oorsprong een Amerikaanse systeem-gerichte methodiek voor intensief casemanagement in het kader van jeugdreclassering.

7. Samenwerken met netwerkpartners

In onze werkwijze is samenwerking met het informele en professionele netwerk cruciaal. Alleen als we met elkaar een gedeeld beeld en focus hebben en als een hecht team samenwerken, kunnen wij met elkaar het gezin steunen en helpen in de verandering die nodig is. Het is belangrijk om te beseffen dat niemand dit belangrijke werk alleen kan volbrengen. Iedereen die betrokken is bij de kinderen en gezinnen vanuit een familie(relatie) of professioneel, is een belangrijke schakel. Samen doen we wat nodig is.

Het is dan ook logisch dat netwerkbijeenkomsten een belangrijk middel zijn binnen onze aanpak. Bij de start benutten we dit overleg om het netwerk (formeel en informeel) te verkennen en met hun hulp de veiligheid van het kind te vergroten. Vervolgens om met het betrokken netwerk de gezinspatronen helder te krijgen. Daarna - als de hulpverlening is ingezet - te volgen of de ingezette hulpverlening aansluit bij de krachten en mogelijkheden van het gezin zodat de veiligheid daadwerkelijk en voldoende wordt vergroot. In de laatste fase maken we ten behoeve van de borging van de blijvende veiligheid van het kind, samen met hen een borgingsplan.

Het sociale en professionele netwerk nodigen we zoveel mogelijk in één en hetzelfde overleg (netwerkbijeenkomst) aan tafel uit. In die situaties waar mogelijk een verschil van inzicht is tussen professionals, er wachtlijsten zijn of andere praktische belemmeringen, kan tussen professionals onderling afstemming nodig zijn buiten het gezamenlijke netwerkoeverleg om. We beogen om tijdens het gezamenlijke netwerkoeverleg de wezenlijke zaken in alle openheid met elkaar te bespreken.

Samenwerkingspartners

Samenwerking met onze partners is cruciaal om onze missie 'ieder kind blijvend veilig' te realiseren. We benadrukken dat wij een rol als passant hebben en we anderen nodig hebben om onze opdracht uit te voeren en te zorgen voor een langdurend resultaat. We willen graag vanuit een

inclusiegedachte met alle betrokkenen een juiste oplossing vinden. De allerbelangrijkste samenwerkingspartner zijn de ouders en de kinderen zelf, gevolgd door hun informele steunend netwerk. De steun die zij bieden kan het verschil maken.

Om samenhangende hulp te bieden op alle leefgebieden voor gezinnen die dat nodig hebben, is de samenwerking met onze professionele partners essentieel: wij kunnen de blijvende verandering met het gezin niet *alleen* realiseren.

We werken daarom samen met de wijkteams, de jeugdhulpaanbieders en de volwassenzorg, de jeugdbeschermingstafel, het onderwijs, de huisartsen, de politie, Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en alle andere netwerkpartners die een rol hebben in het realiseren van de blijvende veiligheid. Elk vanuit de eigen expertise en taak, maar met een gezamenlijke visie op acute en blijvende veiligheid, het te doorbreken patroon, de haalbare eindsituatie en de doelen waaraan gewerkt moet worden om dit te realiseren. Omdat in een gezin vaak aan doelen wordt gewerkt waarbij meerdere partijen betrokken zijn, moet de taakverdeling vanuit ieders opdracht volstrekt helder zijn. De jeugdbeschermer en de professional uit het wijk- en jeugdteam bepalen in samenspraak met alle betrokkenen **wat** de te realiseren doelen zijn om de haalbare eindsituatie te verwezenlijken. De hulpaanbieders bepalen vanuit hun expertise **hoe** deze te realiseren.

Wijk- en jeugdteams

Het samenspel met de wijk- en jeugdteams is in de samenwerking intensief omdat zij de rode draad bewaken. Zij hebben voor onze betrokkenheid contact met de gezinnen en ook nadat onze opdracht: 'de kinderen blijvend veilig' is volbracht. Zij hebben dan ook een belangrijke rol bij de tijdige signalering van problemen in het gezin waarbij de veiligheid van de kinderen in het geding is en bij de borging en uitbouw van de behaalde resultaten. Vandaar dat het belangrijk is dat het jeugdteam voor het geheel, betrokken blijft tijdens onze interventie. Ook omdat zij voor ons een essentiële partner zijn voor het organiseren van de hulp binnen de eigen gemeente bij thema's als schulden en huisvesting.

Volwassen GGZ

In onze werkpraktijk zien we dat persoonlijke problemen van ouders of opvoeders het veilig opgroeien vaak in de weg staan. Vaak blijkt dat in onze gezinnen de problematiek van de kinderen voortkomt uit (al generaties lange) problematiek bij ouders, die vaak te maken heeft met psychiatrische problematiek, waaronder trauma, geweld en armoede. Deze problemen dragen bij aan ontwikkelings-, cognitieve en gedragsproblemen bij kinderen. Passend bij onze wens om systeemzorg te bieden, vinden wij samenwerking met de volwassen GGZ waardevol en essentieel bij het realiseren van onze opdracht. Onder meer om te kijken welke invloed de problematiek heeft op hun rol als opvoeder. En of we de opgebouwde relatie kunnen benutten om hen ontvankelijk te maken voor het aangaan van een behandeling, in het belang van hun kinderen.

Uitgangspunten

In de samenwerking zijn de volgende uitgangspunten en uitwerking van de samenwerkingsprincipes voor ons leidend:

De veiligheid van de kinderen staat centraal

Wij werken gezinsgericht. Vaak is sprake van onmacht, maar door de zogenaamde 'nobele intentie' van de ouders naar hun kinderen expliciet te maken en vanuit dat punt samen te kijken wat nodig is, ontstaat een belangrijke basis voor de samenwerkingsrelatie. Wij zijn van mening dat kinderen het beste in hun eigen gezin kunnen opgroeien, indien nodig met compenserende hulp(verlening). Vanuit onze opdracht staat in de samenwerking met netwerkpartners de veiligheid van de kinderen *altijd centraal*.

We concretiseren wat wij bedoelen met 'acute en blijvende veiligheid'

Wij maken in de samenwerking met alle netwerkpartners helder wat voor ons het verschil is tussen acute en blijvende veiligheid. In ons handelen doen we geen concessies om te komen tot acute veiligheid. Om te komen tot het waarborgen van de blijvende veiligheid gaan wij uit van het 'goed genoeg' principe, met of zonder blijvende compenserende hulpverlening.

In de afstemming met de betrokken netwerkpartners trachten we tot een gedeeld beeld te komen door veiligheid te ontdoen van alle

abstracties. Hiervoor beschrijven en bespreken we per gezin helder wat met veilig en onveilig wordt bedoeld, welke concrete gedragingen onveilig zijn en wat het effect hiervan is op de kinderen. We omschrijven hierbij zo concreet mogelijk de situatie en waken ervoor te werken met containerbegrippen.

Wij werken samen als één team

Om voor het kind blijvende veiligheid te realiseren, werken wij samen met het gezin, het sociale netwerk en de netwerkpartners. We vormen met elkaar één team om het kind heen en werken samen vanuit een gedeelde visie op wat moet worden bereikt.

Concreet betekent dit dat wij naast een gedeeld beeld op de acute veiligheid en de blijvende veiligheid met alle betrokken netwerkpartners komen tot een gedeeld beeld van het te doorbreken patroon, de haalbare eindsituatie en de te bereiken doelen om dit te realiseren. Alleen als wij een gedeeld beeld hebben en gedurende het proces met elkaar blijven afstemmen, kunnen we met elkaar voorkomen dat we fragmentarisch handelen en daarmee alleen de symptomen bestrijden. Door hierin vanuit een gedeelde focus als één team op te trekken, kunnen wij het patroon doorbreken en blijvende resultaten realiseren.

100% schone overdracht van informatie

We maken een probleemanalyse en een gezinsplan op basis van relevante feiten per leefgebied, de eerdere overwegingen om tot bepaalde stappen te komen, wat eerder aan hulpverlening is ingezet en wat hiervan het resultaat was.

Bij aanvang van onze betrokkenheid zorgen wij dat we de beschikbare informatie verkrijgen vanuit de reeds betrokken hulpverlening. Op het moment dat de betrokkenheid eindigt, dragen wij samen met het gezin de informatie over aan de opvolgende hulpverlening.

Deskundigheid op de juiste tijd en plek

Wanneer nodig benutten we zo snel mogelijk na de start externe specialistische deskundigheid voor het maken van een goede analyse van de patronen. Vanwege de complexiteit van de onderliggende problematiek en het belang van het inzetten op het doorbreken van patronen in plaats van het behandelen van de symptomen, is het maken

van een dergelijke goede analyse in de eerste fase essentieel. Op basis van een helder beeld van die patronen kan bepaald worden of, en zo ja, welke hulpverlening nodig is om die te doorbreken.

1 gezin, 1 plan, 1 jeugdbeschermer

Met alle betrokken netwerkpartners werken wij samen in het belang van de blijvende veiligheid van alle kinderen in het gezin. Door met elkaar tot één gezinsplan te komen waarin alle hulpverlening en interventies van de betrokken professionals op elkaar zijn afgestemd, voorkomen we dat we langs elkaar heen werken. De samenwerking is overigens breder dan uitsluitend de netwerkpartners in de veiligheidsketen en de jeugdhulpverlening. Omdat problemen alleen succesvol aangepakt kunnen worden als de bestaanszekerheid niet in het geding is, zoeken wij naast de GGZ ook afstemming met de hulpverlening die betrokken is bij het gezin vanuit bijvoorbeeld schuldhulpverlening, WMO en/of huisvestingbemiddeling.

Maatwerk: doen waar het de klant om gaat

Voor ons is de klant het kind waar wij met het gezin en de netwerkpartners de blijvende veiligheid voor realiseren. Ons uitgangspunt is dat samen met de ouders en alle betrokkenen om het kind heen wordt georganiseerd wat nodig is om de acute en blijvende veiligheid van de kinderen te realiseren. We spannen ons tot het uiterste in om veiligheid voor kinderen te realiseren - hoe ongewoon dat handelen ook kan zijn - door aan te sluiten (maatwerk te leveren) bij wat het hiervoor nodig is.

Dat betekent dat wij van onze netwerkpartners vragen om mee te denken over creatieve oplossingen om de beste zorg voor dit specifieke kind en zijn gezin te bieden. Daarnaast vraagt het ook om flexibiliteit daar waar er hulp in het gezin is over de domeinen heen. Soms betekent maatwerk dat een instantie van zijn eigen regels moet afwijken om de hulp die door een ander in het gezin wordt ingezet te ondersteunen.

Continue doorstroom

We voorkomen interne of externe wachttijden in het proces. Na een bezoek aan een gezin zorgen wij voor een directe update van het gezinsplan: we voeren een veiligheidsmeting uit, waar aan de orde passen we de zorgen en krachten aan en stellen de doelen bij. Pas

daarna gaan wij verder met het volgende gezin. Onze netwerkpartners kunnen er daarom vanuit gaan dat zij altijd de informatie krijgen over de actuele situatie. Omgekeerd verwachten wij dit ook van onze netwerkpartners.

Wij vinden dit belangrijk om te voorkomen dat door vertraging in een individuele organisatie de voortgang in processen stagneert. Het stagneren van het maken van een goede veiligheidstaxatie, een goede analyse van het patroon en het werken aan de hulpverleningsdoelen hebben allemaal effect op de veiligheid van de betrokken kinderen.

Wij streven ernaar dat hulp en/of middelen worden ingezet wanneer dat gepast is voor het gezin, gekoppeld aan de veiligheid van het kind. Om stagnatie in het proces te voorkomen, worden passende hulp en/of middelen op tijd ingezet (niet te vroeg, niet te laat). Daar waar dit soms om begrijpelijke redenen stagneert, gaan wij met de betrokken netwerkpartners op zoek naar oplossingen voor het betreffende gezin. Hoe kunnen we het proces zo snel mogelijk weer vlot trekken? Wat doen we om ervoor te zorgen dat de veiligheid van de kinderen hier niet onder lijdt?

Op zoek naar onderliggende patronen

Op een gure herfstdag maak ik kennis met Sjors. Op de bank zit een fragiele jongen van twaalf jaar die ondanks mijn pogingen nauwelijks contact maakt. Dapper probeert hij een onverschillige houding aan te nemen, maar hij vindt het duidelijk heel spannend. Ik pas mijn ambities in dit eerste gesprek daarop aan. Eerst maar zien hoe ik hem meer op zijn gemak krijg. Sjors is over één ding heel duidelijk: *'Ik ga echt niet meer naar school, nooit meer.'* Deze kwetsbare jongen heeft zijn ouders, de school, het jeugdteam en de al ingezette hulpverlening in een jaar tijd zodanig tot wanhoop gedreven dat een ondertoezichtstelling is uitgesproken.

Uit het raadsrapport van de Raad voor de Kinderbescherming blijkt dat Sjors al veel heeft meegemaakt. Zo lees ik over meldingen van huiselijk geweld. Dat begon met schreeuwen en het slaan van deuren, maar op een gegeven moment vielen er ook harde klappen. Zijn ouders zijn ondertussen gescheiden en Sjors woont bij zijn moeder. Vader en moeder verschillen zo in opvoedstijl dat er ondanks de scheiding toch nog heel veel spanningen en conflicten zijn. Ik lees dat moeder te veel en te vaak drinkt en vader twee keer behandeld is voor het gebruik van cocaïne.

Een andere manier van werken

Drie jaar geleden zou ik mijn inzet hebben gericht op de aanleiding van de verwijzing: opheffen van het schoolverzuim. Om dat te realiseren, zou ik de spanningen hebben proberen te verminderen door vader te beperken in zijn contact met Sjors om daarmee één duidelijke opvoedlijn vanuit moeder naar Sjors te realiseren om vervolgens Sjors te bewegen tot therapie. Echter bleken de problemen vaak weer terug te komen vlak nadat ik eruit stapte. Regelmatig zag ik de 'Sjorsjes' terug in een volgende ondertoezichtstelling. Vanuit onze nieuwe gezinsgerichte aanpak zie ik het schoolverzuim en het feit dat de eerder ingezette

hulpverlening vanuit het jeugdteam onvoldoende uithaalt als een signaal dat wijst op een mogelijk dieperliggend probleem. Ik ga nu daarom zorgvuldig analyseren met de ouders en Sjors waardoor de zorgen zijn ontstaan. Wat moeten we met elkaar doorbreken om herhaling te voorkomen? Analyseren klinkt heel klinisch, maar in de praktijk is dat een proces waarin ik in meerdere gesprekken met het gezin tot de kern probeer te komen. Soms lukt dit in een maand, maar er zijn ook situaties waarin dit een half jaar vraagt.

Creëren van hoop

In de gesprekken met de ouders en met Sjors zie ik door de beschuldigingen naar elkaar en naar de 'falende hulpverlening' hoe wanhopig en verdrietig ze alle drie eigenlijk zijn. Ze geloven niet meer dat de situatie echt kan veranderen. Die beschuldigingen moet ik als eerste aanpakken. Zo lang deze de boventoon voeren, komt er van een diepere analyse wat er echt moet veranderen niets terecht. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan, maar met adviezen vanuit mijn team hoe dat aan te pakken en de vanuit FFP geleerde interventies lukt mij dat steeds beter merk ik. Ik straal dat kennelijk ook naar ze uit, want in de eerste drie maanden breng ik ook bewust de hoop weer bij ze terug dat de situatie te veranderen is.

De patronen worden helder

Vanuit de onmacht was iedereen op zijn eigen manier aan het overleven. Moeder was altijd al heel beschermend naar Sjors: *'Ik weet dat ik een hele beschermende moeder ben, maar door alles wat er is gebeurd, ben ik alleen maar angstiger geworden.'* Vader wist niet hoe dit te doorbreken: *'Ik ben een man van weinig woorden en weet dat ik een kort lontje heb. Dat slaan is waardeloos, daar ben ik echt niet trots op. Maar ik maak mij al tijden zorgen over Sjors en weet niet hoe ik dat bij haar aan het verstand krijg.'* Moeder was gaan drinken: *'Het is eigenlijk meer dat ik er rustig van word.'* En vader gebruikte 'weleens' cocaïne: *'Het zorgt dat ik door kan, want ondertussen gaat mijn aannemersbedrijf er ook aan. Ik ben soms ook zo down dat ik dit nodig heb om aan het werk te kunnen gaan.'* En Sjors... die zat hier al jaren middenin, werd zelf ook bang, zocht zijn heil bij zijn knuffel, totdat de

bom bij de scheiding eindelijk barstte: *'Ik vind het verschrikkelijk dat constante gedoe tussen mijn ouders. Ik wil niet kiezen, maar dat móet ik wel. En dat vind ik vreselijk. Elke ochtend heb ik buikpijn als ik naar school moet. Mijn vrienden zie ik steeds minder en ik voel mij niet fijn in de klas en op straat. Het liefste blijf ik thuis bij mijn moeder en ga ik daar gamen met mijn beste vriend Mike als hij klaar is op school.'*

Nobele intenties

Door in deze fase veel te praten over wat er was gebeurd, wat de onderliggende, vaak nobele intenties waren, maar ook het effect op de andere ouder en op Sjors, werd dit patroon voor mij en de ouders steeds helderder. Daarmee kon ik met moeder het gesprek aangaan dat haar altijd al aanwezige angst effect had op Sjors. Dat haar gedrag na de traumatische ervaringen Sjors ook alleen maar angstiger maakte en dat het probleem groter was dan hem weer naar school krijgen. Sjors was zo angstig geworden dat hij liever niet meer de deur uitging. Met vader kon ik het gesprek aangaan over zijn nobele intenties, maar dat zijn probleem om zijn eigen agressie in de hand te houden, als gevolg had gehad dat moeder alleen maar banger was geworden. En dat hij zijn zorg dat Sjors net zo angstig als zijn moeder zou gaan worden, met zijn gedrag aan het stimuleren was.

Patronen doorbreken

Om dit te doorbreken moest iedereen aan zijn eigen deel in het verhaal gaan werken. Om te beginnen de ouders. Het inzetten van hulp om Sjors minder angstig te maken, had alleen zin als we datgene wat de angst bij hem had veroorzaakt onder controle zouden krijgen. Anders was het *'dweilen met de kraan open'*, zoals vader op een gegeven moment zelf aangaf. Het waren een paar pittige gesprekken; soms met zijn vieren en soms één op één. Vooral moeder bewegen om haar angstige gedrag en de daaruit voortkomende hele beschermende stijl van opvoeden aan te gaan pakken, bleek de grootste uitdaging.

Alle drie aan het veranderen

Ondertussen zijn we acht maanden verder en is moeder gestart met een behandeling bij de GGZ, waarin ze vertelt over het huiselijk geweld,

97 113

maar vooral over wat haar als tiener al zo angstig heeft gemaakt. Ook de rampgedachten die ze soms heeft als Sjors alleen naar school gaat, worden besproken, evenals haar alcoholgebruik. In plaats van apart in te zetten op behandeling van een (beginnende) alcoholverslaving.

Vader is gestart met een eigen traject waarin hij werkt aan hoe hij met teleurstellingen en frustratie om kan gaan; om zijn 'korte lontje' een stuk langer te maken. Zijn zwaarmoedigheid en het bestrijden van zijn cocaïnegebruik worden in dit traject meegenomen.

Sjors is tegelijkertijd gestart met zijn eigen behandeling. Hij geeft hierin alles wat gebeurd is een plek en werkt hard aan het weer zelfverzekerd de straat op te kunnen gaan. Het weer naar school gaan, is bij de stappen die hij hierin maakt het logische gevolg geworden. Wat mij goed doet, is dat ik een meer ontspannen en bij vlagen steeds vrolijkere jongen zie.

Samen als gezin

En tenslotte werken ze samen als gezin aan hoe ze het samen doen. Ook al zijn de ouders gescheiden, ze delen met elkaar een groot belang: ze willen beiden dat het goed met Sjors gaat. Dit gaat nog met vallen en opstaan, want een patroon doorbreken is hard werken. Maar ze zien zelf de veranderingen en ik met ze. Ik verwacht dat ik mijn traject binnenkort kan gaan afsluiten.

Voor mij is de nieuwe werkwijze een kwaliteitsslag. Investeren in kwaliteit levert uiteindelijk tijdswinst op, maar ook op de lange termijn een kostenbesparing. Als ik zie hoeveel hulp en instanties in de loop van de jaren al bij dit gezin betrokken zijn geweest... Mijn motto in deze is voor alle professionals die hierin samenwerken daarom ook: *doe het goed, anders blijf je bezig!*

Peter Brood, jeugdbeschermer

Natuurlijk zijn in verband met de privacy andere namen gebruikt in dit praktijkverhaal en is een aantal omstandigheden in de casus gewijzigd.

Bijlage

De uitgangspunten van de werkwijze in negen principes

We werken aan de bedoeling als gehele organisatie: *ieder kind blijvend veilig* op basis van negen principes. Deze principes hebben betrekking op de werkwijze in het gezin, maar ook op de inrichting van onze eigen organisatie en de positie die wij innemen in de hulpverleningsketen om de gezinnen heen.

Toelichting principes GGA Jeugdbescherming west

We praten altijd met het kind

Om een goede inschatting te kunnen maken, praten we regelmatig alleen met het kind om te horen hoe het zelf de situatie ervaart. Mede op basis daarvan maken we een inschatting van de veiligheid en de leefwereld van het betreffende kind. We achterhalen zo ook wie een vertrouwenspersoon voor het kind is.

Wij werken als een team

Om het kind blijvend veilig te krijgen werken wij samen met het gezin, het sociale netwerk en de professionele hulpverlening. We vormen met elkaar één team om het kind heen en werken samen vanuit een gedeelde visie op wat moet worden bereikt. Binnen Jeugdbescherming west werken alle onderdelen en individuen samen om de veiligheid van het kind te kunnen waarborgen.

1 gezin, 1 plan, 1 jeugdbeschermer

Door het gezin in plaats van alleen het kind als uitgangspunt te nemen, worden de oorzaken van alle problemen onderzocht en aangepakt. Vaak zijn de kindproblemen een afgeleide van die oorzaken. Het patroon waarin het aangemelde kind opgroeit, is dus essentieel en de andere kinderen groeien in hetzelfde patroon op.

Om de noodzakelijke veranderingen in het gezin blijvend vorm te geven, betrekken wij vanaf het begin het hele gezinssysteem en het

netwerk bij het dynamische gezinsplan, waar we ook ouders, broertjes en zusjes van het aangemelde kind in betrekken.

In gesprek met alle gezinssysteemleden gaan we na wat ieders bijdrage is aan de veiligheid van het kind of de kinderen.

100% schone overdracht

Wij spreken van een 100% schone overdracht van informatie over het gezin en het kind als inzichtelijk is wat binnen de relevante leefgebieden de feiten zijn, de overwegingen om tot bepaalde stappen te komen, wat eerder aan hulpverlening is ingezet en wat hiervan het resultaat was.

Bij aanvang van onze betrokkenheid zorgen wij dat wij de beschikbare informatie verkrijgen vanuit de reeds betrokken hulpverlening. Op het moment dat de betrokkenheid eindigt, dragen wij samen met het gezin de informatie over aan de opvolgende hulpverlening. Een actueel gezinsplan bevat een bijgewerkte risico- en veiligheidstaxatie en de haalbare eindsituatie.

Maatwerk: doen waar het de klant om gaat

Samen met alle betrokkenen om het kind heen wordt georganiseerd wat nodig is. We spannen ons tot het uiterste in om veiligheid voor kinderen te realiseren, hoe ongewoon dat handelen ook kan zijn.

Door aan te sluiten (maatwerk te leveren) bij wat het gezin nodig heeft en bij de krachten in het gezin, blijft het gezin gemotiveerd tijdens de uitvoering ervan, is er een betere borging van de veiligheid en is de kans op terugval en herhaald inzetten van dure zorg kleiner.

Deskundigheid op de juiste plek en tijd

Vanwege de diversiteit is het belangrijk om er rekening mee te houden dat niemand in staat is om over alle benodigde kennis en vaardigheden te beschikken. Dit betekent dat wij de benodigde deskundigheid voorradig en beschikbaar hebben op het moment dat er vraag naar is.

Om ervoor te zorgen dat wij tot een juiste probleemanalyse komen, zetten wij specialistische kennis en deskundigheid in daar waar wij deze expertise niet zelf hebben. Deze deskundigheid zetten wij zo snel

mogelijk in om te zorgen dat de hulpverlening doorloopt en ook direct aansluit op wat nodig is.

Doe alleen het waardewerk

Wij doen alleen (waarde)werk dat direct bijdraagt aan de blijvende veiligheid van het kind. Waar dat niet lukt, is sprake van een hinderende systeemconditie. Binnen onze invloedssfeer ontdoen we de organisatie van onnodige bureaucratie of verspilling.

De organisaties die ons hinderlijke systeemcondities opleggen, dagen wij uit.

Continue doorstroom

We voorkomen interne of externe wachttijden in het proces. Na een bezoek aan een gezin zorgen wij voor een directe update van het gezinsplan: we voeren een veiligheidsmeting uit, waar aan de orde passen we de zorgen en krachten aan en stellen de doelen bij. Pas daarna gaan wij verder met het volgende gezin.

Hulp en/of middelen worden ingezet wanneer dat gepast is voor het gezin, gekoppeld aan de veiligheid van het kind. Om stagnatie in het proces te voorkomen worden passende hulp en/of middelen op tijd ingezet (niet te vroeg, niet te laat).

Pull not push

Dit leerprincipe gaat ervan uit dat een professional het beste leert als informatie wordt gegeven die aansluit bij de behoefte van de jeugd-beschermer en wanneer je die direct in de praktijk kan toepassen. Daarvoor sluiten juristen aan bij casuïstiekbesprekingen, worden spreekuren gehouden en trainingen over specifieke onderwerpen georganiseerd.

Colofon

Uitgave van Jeugdbescherming west

Neherkade 3054
2521 VX Den Haag

Tekst	David Lamas en Nelleke Hilhorst met medewerking van Marina Massaro en Kim Pigge
Vormgeving	Eindeloos Den Haag
Fotografie	Mooi Echt Den Haag

De voorbeelden zijn in het kader van de privacy geconstrueerd uit verschillende gezinnen. We hebben een selectie gemaakt van verschillende type uitdagingen.

De personen op de foto's in dit boekje zijn modellen en vertegenwoordigen dus niet de personen uit de voorbeelden.

Voor meer praktijkverhalen kunt u zich aanmelden voor onze blogs:
www.jbwestblogt.com

Geraadpleegde bronnen

- Jeugdbescherming regio Amsterdam - werkwijzebeschrijving Intensief Systeemgericht Casemanagement
- Jeugdbescherming regio Amsterdam - beschrijving Functional Family Parole
- Universiteit van Amsterdam, dr. C.E. (Claudia) van der Put, dr. M. (Mark) Assink en prof.dr. G.J.J.M. (Geert Jan) Stams - eindrapport Actuarieel Risicotaxatie Instrument voor Jeugdbescherming (ARIJ)

augustus, 2019

www.jeugdbeschermingwest.nl

